

Et gammelt Ribebillede.

Af cand. mag. C. Frank-Christensen, København.

Det paa omstaaende Side gengivne Kobberstik, som sikkert vil være flere Ripensere velkendt dels i Original som et løst Blad, dels — og det vistnok i de fleste Tilfælde — fra den Postkortgengivelse, som Termansens Boghandel for en Del Aar siden har ladet fremstille, er det omsider lykkedes mig at tid og stedfæste.

Det findes i et stort, smukt Værk i 8 Bind (betegnede som A, B, C osv.) med følgende imponerende Titel:

Sciagraphia Cosmica

Das ist:

Neues Emblematisches Büchlein

darinen in acht *Centuriis* die Vornembsten Stätt, Festung, Schlösser der gantzen Welt, gleichsamb *adumbrirt* und in Kupffer gestochen, mit schönen Lateinischen und Teutschen *Versiculn ad Vivum* abgebildet werden. Sehr anmuthig und nützlich zu sehen, zu lesen und zu betrachten.

Durch *Danielem Meisnerum*

Coment. Bohe. Pöet. Laur. Cæs.

Nürnberg. 1678.

Skønt Versenes Forfatter kalder sig »kejserlig *poëta laureatus*«, synes hans Ry snart at være blegnet og

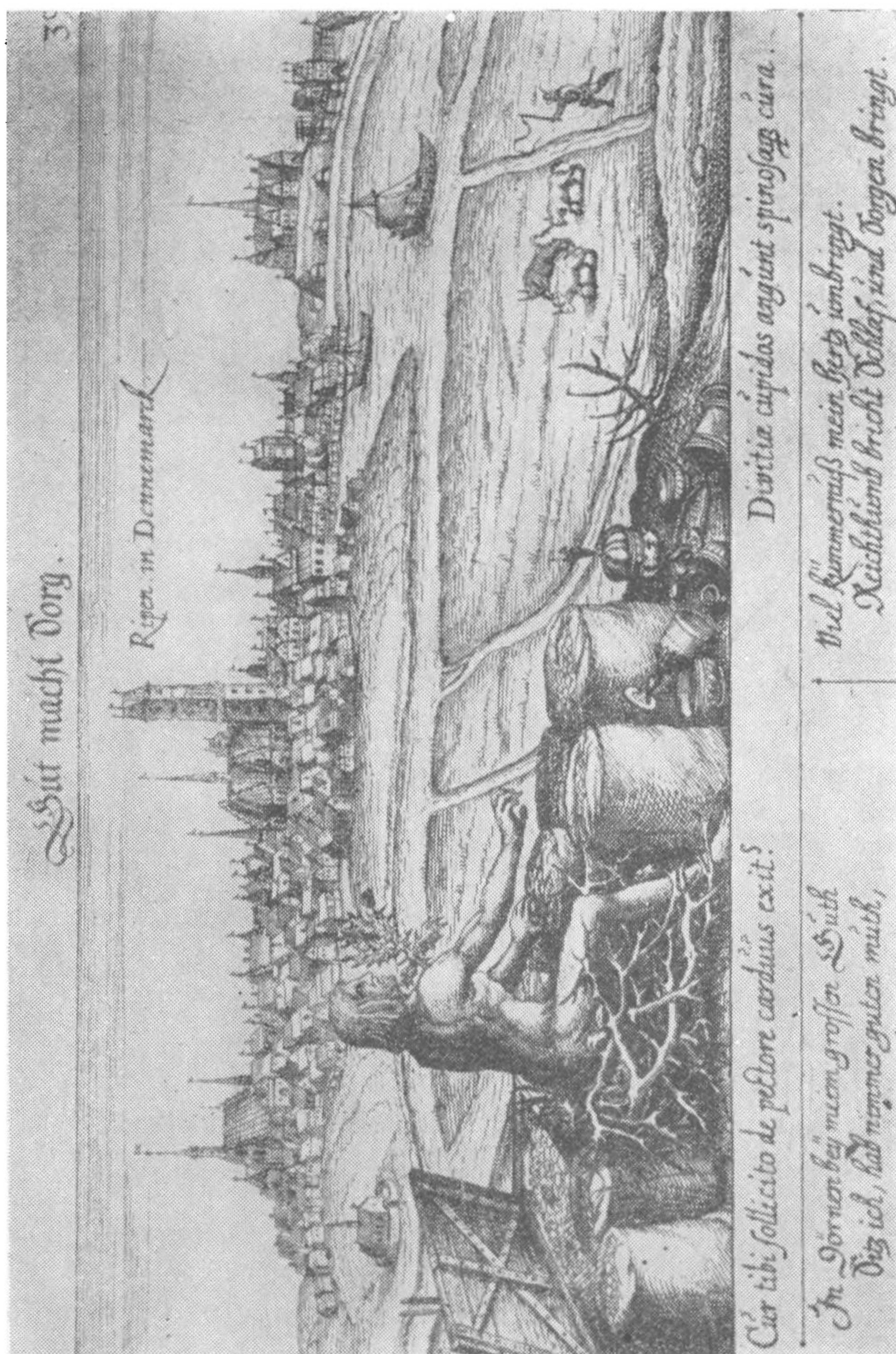
hans Navn hurtigt at være gaaet i Glemmebogen; thi hverken ældre tyske Forfatterlexika eller nyere udtømmende Fortegnelser over den tyske Litteraturs Navne kender nogen *Daniel Meissner*.

Hver af de 8 Tomer udgør en »Centurie« paa 100 Kobbere af Byer og Borge fra »hele Verden«, dvs. Europa (kun ganske enkelte fra Nordafrika og Indien). Paa alle Kobberne er anbragt saakaldte »Emblemata« 卍 allegoriske Fremstillinger af Laster og Dyder, der som Regel ikke har fjerneste Forbindelse med de Byer, paa hvis Billeder de findes. Foruden moraliserende Overskrifter i Tilknytning til de allegoriske Figurer er der under Prospekterne sat »Latenisch und Teutsche Verse, zu der Augen und des Gemüths Ergetzung«.

Værket er saaledes en Samling af de i Datiden yndede Mønstersindbilleder med versificerede Tydninger, anbragte paa Afbildninger af al Verdens Stæder, ikke en Topografi af streng geografisk Art som *Georg Brauns »Theatrum urbium mundi«*, skønt de fleste af Meissners Byprospekter er laante fra dette dengang meget udbredte Værk, der fandtes baade i latinsk og fransk Udgave.

I disse europæiske Omgivelser træffer vi i den 2. »Centurie« det afbildede Stik af »*Ripen in Dennemarck*«, hvis Prospekt af Byen — bortset fra ubetydelige Ændringer — er laant fra Braun, hvor det ledsager Anders Sørensen Vedels Beskrivelse af Ribe. Af Byer i det egentlige Danmark (uden Slesvig og Holsten) findes kun Ribe, Helsingør og København afbildede, foruden Landskrona, Lund og Helsingborg, som de danske Hære netop paa den Tid, da Værket udkom, førte en fortvivlet Kamp for at vriste Svenskerne af Hænde.

Den allegoriske Figur i Forgrunden forestiller den rastløse Vindskibelighed, der kun giver Uro og Rekym-

30 Gut macht Dorg.

Ryger in Denmark

Cur tibi sollicito de pectore carduus exit?

In Dörnen bey mich grossen Duth
Ditz ich, hab nimmer guten muth,

Divitia cupidos angunt spinosag cura.

Uel Kummeruß mein Herz imbringt.
Reichthumb bricht Derschaf, und Dorgen bringt.

ring i Sindet, hvilken Sandhed nøjere forklares af Overskriften («*Gut macht Sorg*») og Versene, der lyder:

*Cur tibi sollicito de pectore carduus exit?
Divitiæ cupidos angunt spinosaque cura.*

(Paa Dansk:

*Hvorfor skyder der ud af dit sorgfulde Hjerte en Tidsel?
Rigdom nager de griske med Angst og med tornefuld
Møje).*

Dette gengives i følgende tyske Vers:

*In Dörnen bey mein grossen Guth
Sitz ich, hab nimmer guten muth,
Viel kümmernuss mein hertz umbringt.
Reichthumb bricht Schlaf, und Sorgen bringt.*

At Adam-Manden med Tidslen, der vokser ud af hans Bryst, er uden særlig Sammenhæng med Ribe og lige saa godt kunde være indsat paa et hvilket som helst andet Byprospekt, ses snart ved en nærmere Betragtning af de øvrige Figurer og alment moraliserende Sentenser i Værket. Saaledes lyder fx. Verset under den Stad Tønder udi Slesvig som følger:

*O du dein Liebgn verlohren hast,
Bekümmre dich darumb nicht fast,
Lass fliegen was nicht bleiben will,
Man findt noch solcher Vögel viel.*

Man tør med nogen Sikkerhed formode, at disse vise Ord ikke specielt er formulerede med Forholdene i Datidens Tønder for Øje, men at de har et videre og mere alment Sigte.

Professor *Vilh. Andersen*, hvem ovenstaaende metri-

ske Gengivelse af de latinske Hexametre skyldes, har fremsat den Formodning, at *Hans Adolf Brorson* har kendt dette Ribestik og haft det i Tanker, da han formede de Linjer af »Den yndigste Rose«, hvori han taler til de

»Forhærdede *Tidse*-Gemytter,
Saa stive som Torne og Stytter«,

selv om det er Biblens »Torne og Tidsler«, der først og fremmest ligger til Grund for Udtrykket.

Hvorledes det end forholder sig hermed, har ovenstaaende Redegørelse forhaabenlig tydeligt godtgjort, af dette kendte Ribestik med Verset, som man strax vil være tilbøjelig til at give en paa Ribes Rigdom misundelig tysk Smædedigter Skylden for, i Virkeligheden aldeles ikke er foranlediget af Vindskibeligheden hos det 17. Aarhundredes ripensiske Kræmmere, der altsaa maa siges at være rensede for en mulig Beskyldning for ved Gridskhed og Vindesyge at have gjort deres Stad berygtet ud over Danmarks Grænser.